

Regine Scholten: 'Het (... de AVG...) is lastige en complexe materie.'

Advocaat ICT- en privacyrecht ziet agenda vollopen:

AVG: we moeten er iets mee, maar wat ook alweer?

'De nieuwe privacywetgeving kent toch wel een andere dimensie dan de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP), zoals we die tot nu toe kenden', aldus Regine Scholten, advocaat ICT- en privacyrecht bij BRIEQ Advocatuur. 'De WBP is van 2001. Toen zag de wereld er nog heel anders uit. Persoonsgegevens hebben een veel bredere dimensie gekregen door onder meer social media, smartphones en andere digitale *always connected devices*... Bovendien werden via de WBP nauwelijks sancties opgelegd, uitzonderingen daargelaten. Nu komen er strengere straffen waaronder hoge boetes. Dat maakt het allemaal wel wezenlijk anders. De Autoriteit Persoonsgegevens gaat als toezichthouder vanaf mei 2018 met meer mensen en middelen erop toezien dat ook daadwerkelijk die strengere wet, de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), wordt nageleefd.'

Overvolle agenda

Vanuit haar eigen praktijk BRIEQ Advocatuur in Leiden ziet Scholten haar agenda ongekend vol lopen. ‘Veel bedrijven en organisaties hebben werkelijk geen idee waar ze moeten beginnen. Als ze al een idee hebben over de impact van de AVG, kunnen ze vaak de omschakeling naar een praktische implementatie binnen hun bedrijf niet maken. Dat geldt uiteraard minder voor de echt grote bedrijven. Die hebben mensen, middelen en competenties om daadwerkelijk stappen te zetten. Maar er zijn talloze middelgrote organisaties – en dat kunnen nog altijd organisaties met tientallen tot honderden medewerkers zijn – die het echt nog niet zien. Voor die orde van grootte van bedrijven is de AVG een serieuze inspanning, juist omdat ze veelal die capaciteit, competenties en middelen missen.’

Scholten onderschrijft vanuit haar eigen ervaring niet per se het onderzoek van Financial Executive (mei 2017) waarin werd aangegeven dat amper 12-13% van de bedrijven voldoet aan de nieuwe wetgeving. ‘Ik denk dat het (inmiddels) best wat hoger zou kunnen liggen, maar dan nog. De inwerkperiode die vanuit de wetgever is gegeven (tussen mei 2016 en mei 2018 krijgt iedereen de tijd om zich aan te passen aan de nieuwe wetgeving) heeft als praktisch gevolg dat pas nu, na ruim een jaar, mensen echt zenuwachtig worden. En dan bellen ze een gespecialiseerde advocaat...’

Waarom voldoen?

De eerste vraag die je aan zo’n advocaat stelt is: waarom moeten we nu eigenlijk voldoen? Scholten: ‘En de volgende vraag is: voldoen we daar dan niet aan? Het verschil tussen theorie en praktijk is groot. Binnen veel bedrijven – zeker die te goeder trouw zijn – denkt men al snel dat het prima voor elkaar is. Ze doen immers niets gekks met bijvoorbeeld de klantgegevens? Het grappige is dat in veel gevallen het misschien zo op het oog best redelijk lijkt geregeld, maar daarmee voldoe je nog niet aan de nieuwe AVG. Het is complexe materie, ook voor ons. En het is multidisciplinaire materie. Het gaat zeker niet alleen om de juridische kant van de zaak. In de praktijk werk ik op projectbasis daarom vaak samen met derde partijen, specialisten op het gebied van bijvoorbeeld security, informatiemanagement en derge-

lijke, zoals Doxis. Want als je weet waaraan je moet voldoen, komt direct de volgende kwestie: hoe realiseren we dat?’

Inventariseer en documenteer

Wat Scholten adviseert is om in ieder geval alles wat je doet rondom persoonsgegevens te inventariseren en te documenteren. ‘Leg vast welke gegevens worden gebruikt, wie er bij zijn betrokken enz. Als de Autoriteit Persoonsgegevens dan een keer langs zou komen met vragen, dan kun je daarmee meteen duidelijkheid bieden. Voor organisaties met meer dan 250 werknemers is het ook een wettelijke verplichting om dit te registreren.’

*Persoonsgegevens
hebben een veel bredere
dimensie gekregen door
onder meer social media,
smartphones en andere
digitale always
connected devices...*

Maak ook werk van bewerkersovereenkomsten. Die moet je hebben als je persoonsgegevens op een of andere manier door derden laat verwerken. En dat kan van alles zijn: veel bedrijven hebben hun salarisadministratie bijvoorbeeld uitbesteed of hosten hun systemen extern. Dan moet je zo’n overeenkomst opstellen waarin onder andere afspraken over informatiebeveiliging zijn vastgelegd. Er zijn snel meer gevallen denkbaar waarvoor je zo’n bewerkersovereenkomst moet opstellen dan je op het eerste gezicht zou denken. Heb je die ‘papierwinkel’ op orde, dan heb je tenminste wat inzicht. En met papierwinkel bedoel ik uiteraard niet letterlijk papier, maar wel dat alles is gedocumenteerd en vastgelegd. Zodat duidelijk is voor alle betrokken medewerkers wat de afspraken zijn, wat de verplichtingen en wat de meer optionele zaken.’

Streng handhaving AVG om punt te maken

Niet in de stress schieten

Een ander punt waar Scholten vaak op hamert, is om niet te schrikken als een 'betrokkene', (dat is de persoon van je wie persoonsgegevens verwerkt) belt of mailt met een verzoek. 'Een van de belangrijkste kenmerken van de nieuwe wetgeving is dat de betrokkenen meer zeggenschap hebben over hun persoonsgegevens. Dan moet je natuurlijk niet vreemd opkijken als iemand zich daadwerkelijk een keer meldt met bijvoorbeeld de vraag of je zijn gegevens wilt verwijderen of overdragen. Schiet dan niet in de stress, maar raadpleeg de documentatie, de bewerkersovereenkomsten of de *company privacy policy* met wat je daarover hebt afgesproken met elkaar. Je hoeft niet meteen alles uit je hoofd te weten, maar je moet wel weten dat er strikte afspraken bestaan op dat gebied.'

Processen zijn lastiger

Scholten erkent dat het wel een stuk lastiger is als het gaat om (de inventarisatie en afstemming van) processen en het gebruik van persoonsgegevens. 'Welke processen maken gebruik van welke data? Waar vindt die bewerking plaats en met wie? Welke gegevens verzamel je zoal voor welk bedrijfsproces en wat is het doel van die dataverzameling? Processen grijpen vaak in elkaar en doordat voor het ene proces wel beperkingen gelden die voor de andere niet gelden (zoals bijvoorbeeld of er wel of geen expliciete toestemming van de betrokkenen van de gegevens noodzakelijk is), wordt dit lastige materie voor veel niet-deskundigen. Maar lastig is niet onmogelijk: het is altijd mogelijk inzicht te krijgen in wat, waar, wie, hoe en waarom. Daar zit echter meestal wel de pijn.'

'Een van de belangrijkste kenmerken van de nieuwe wetgeving is dat de personen van wie je gegevens verwerkt meer zeggenschap hebben over die data. Dan moet je natuurlijk niet vreemd opkijken als iemand zich daadwerkelijk een keer meldt.'

Het is belangrijk om alle belanghebbenden, dus ook de ‘betrokkenen’, op de juiste manier te informeren over hoe jij als bedrijf of organisatie met persoonsgegevens omgaat. ‘Transparantie en vertrouwen blijken in de praktijk hand in hand te gaan bij succesvolle ondernemingen en een betrouwbare overheid. Onder de radar blijven is geen optie.’

AP gaat punt maken

Wat de Autoriteit Persoonsgegevens straks gaat doen om haar punt te maken is onzeker, denkt Scholten. ‘Ik verwacht wel dat ze vanuit de AP snel actie zullen ondernemen na 25 mei 2018. En dat zal aan de hand van steekproeven gaan, neem ik aan. Dan ligt het voor de hand om te veronderstellen dat van elke doelgroep, overheid, niet-overheid, groot bedrijf, klein(er) bedrijf een representant zal worden gekozen. Het moet iedereen kunnen treffen. De ‘pakkans’ die ze daarmee willen suggereren moet groot zijn. Ook om te laten zien dat geen onderscheid wordt gemaakt in bedrijven die wel of niet de middelen hebben. Iedereen heeft volgens de AP tijd genoeg gehad straks.’

Dat lijkt erop alsof de AP al handenwrijvend zit te wachten op ‘het moment’. Dat zal toch vast niet zo zijn? Scholten: ‘Uiteraard niet. Maar deze wetgeving is er niet gekomen om er verder niets mee te doen. Privacy is een gevoelig onderwerp in de maatschappij. Kijk maar naar de discussie over de zogenaamde ‘sleepwet’, waarmee veiligheidsdiensten meer bevoegdheden krijgen. Inmiddels komen daar steeds meer mensen tegen in het geweer. Het ziet er zelfs naar uit dat er een raadplegend referendum over komt. Dat geeft al aan hoe gevoelig het ligt... Vandaar ook mijn nadruk op het formuleren van beleid en het maken van goede afspraken. En doe dat dan in begrijpelijke taal! Het kan maar duidelijk zijn. Weet dus wie je publiek is; dat bepaalt hoe je het verwoordt.’

Het is nooit klaar...

Scholten verwacht niet dat het op 25-5-2018 ‘klaar’ is. ‘Het is trouwens nooit klaar, je zult continu je processen moeten blijven monitoren om aan de AVG te blijven voldoen. Er zijn zoveel maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, waaruit steeds meer data komen die we op een of

Welke gegevens verzamel je zoal voor welk bedrijfsproces en wat is het doel van die dataverzameling?

andere manier zouden willen gebruiken, dat we er voorlopig nog niet mee klaar zijn. AVG-compliance hoeft echter geen rem op bijvoorbeeld plaats- en tijdonafhankelijk werken te zijn. Het is een kwestie van de juiste afspraken maken en er zelf goed op toezien dat ze worden nageleefd. Dan hoeft de AP dat niet te doen...’

Haar verwachting is dat eind 2018 de AP wel haar punt heeft gemaakt, maar dat er dan nog steeds bedrijven en organisaties bezig zullen zijn de zaak op orde te brengen. ‘Bescherming van persoonsgegevens zal onderwerp van gesprek worden in de boardrooms. Het zal serieus moeten worden meegewogen in de risicoanalyses. In alle informatie-intensieve processen zal de AVG als randvoorwaardelijk worden meegenomen en ingebed. Tenminste, dat zou idealiter zo moeten zijn. Uiteindelijk gaat dat ook wel gebeuren, verwacht ik.’

‘Transparantie en vertrouwen blijken in de praktijk hand in hand te gaan bij succesvolle ondernemingen en een betrouwbare overheid. Onder de radar blijven is geen optie.’
